

Mechanization of agriculture - an important factor of economic development (On the example of Andizhan region)

Umidakhon AKHMEDOVA¹

Andizhan Institute of Agriculture and Agrotechnology

ARTICLE INFO

Article history:

Received January 2021

Received in revised form

15 January 2021

Accepted 20 February 2021

Available online

7 March 2021

Keywords:

Andizhan region

Globalization processes

Society

Agriculture

Mechanization

Technology

Economic development

ABSTRACT

The article provides a detailed analysis of the state of agriculture in Andizhan region during the years of independence, its development, modernization and also mechanization of the industry as a factor of economic development with the help of primary sources, periodicals and scientific literature

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш – иқтисодий тараққиётнинг муҳим омили (Андижон вилояти мисолида)

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

Андижон вилояти

Глобаллашув жараёнлари

Жамият

Қишлоқ хўжалиги

Механизация

Технология

Иқтисодий тараққиёт

Мақолада Андижон вилояти қишлоқ хўжалигини истиқлол йилларидаги ҳолати, ривожланиши, модернизация қилиниши, соҳани механизациялаш иқтисодий тараққиёт омили эканлиги бирламчи манбалар, даврий матбуот ва илмий адабиётлардаги маълумотлар ёрдамида атрофлича таҳлил қилинган.

¹ Lecturer at the Department of Humanities, Andizhan Institute of Agriculture and Agrotechnology, Andizhan, Uzbekistan

Механизация сельского хозяйства - важный фактор экономического развития (На примере Андижанской области)

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Андижанская область
Процессы глобализации
Общество
Сельское хозяйство
Механизация
Технологии
Экономическое развитие.

В статье с помощью первоисточников, периодических изданий и научной литературы представлен подробный анализ состояния сельского хозяйства Андижанской области за годы независимости, его развития, модернизации, механизации промышленности как фактора экономического развития.

Глобаллашган жамият тараққиётининг ҳозирги босқичи ўзининг ривожланган техника ва технологиялар асри дея таърифланади. Ижтимоий ҳаётнинг ҳар бир жабҳаларида, инсон фаолиятининг барча соҳаларида, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштиришда, саноат корхоналарида сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқарилишида, қурилиш майдонларида, улкан ирригация ва мелиорация тадбирларида фойдаланилаётган янги такомиллашган энергоресурсстежамкор технологиялар ва уларни амалга оширувчи техник қурилмалар ҳозирги куннинг талаб даражасидан келиб чиқсан ҳолда қўлланилиб келинмоқда.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон Республикасида қишлоқ хўжалиги соҳаси ўзининг кўлами ва аҳамияти жиҳатидан етакчи соҳалардан бирига айланди. Шу боис аграр соҳани тубдан ислоҳ қилиш ва уни бозор талабларига мослаштириш ишларига давлат томонидан катта эътибор қаратилмоқда. Инсоният тарихига назар солар эканмиз, ҳар бир даврда деҳқончилик қилиш учун қулай меҳнат қуроллари ишлаб чиқилганига гувоҳ бўламиз. Ибтидоий жамоа тузумининг Неолит даврида мотига (кетмон)нинг ихтиро қилиниши ана шу давр учун энг муҳим янгиликлардан бири бўлди. Ибтидоий тузумда Темир даврининг кириб келиши билан темирдан ясалган омоч, кетмон, белкурак ва бошқа меҳнат қуроллари анча кенг майдонларни ҳайдаш, тўғонлар қуриш, канал ва ариқлар қазиб сув чиқариш имконини беради. Булар деҳқончиликнинг юксалишига олиб келади [1, Б.40]. Меҳнат қуролларининг такомиллашиб бориши билан иш унуми, самарадорлиги ошади. Бизга маълумки, қишлоқ хўжалиги соҳасида юқори унумдорликка, ҳосилдорликка эришиш, албатта юқори даражадаги техника-механизмларга боғлиқдир.

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш учун техникалар яратиш бўйича ихтиrolар энг аввало дунёning ўз даврида тараққий этган давлатлари ҳисобланган Англия ва АҚШда пайдо бўлди. Бунинг сабаби бир томондан мамлакатда қишлоқ хўжалиги соҳасининг ривожланганлиги бўлса, иккинчи томондан саноатлаштириш жараёнининг бошланганлиги эди.

Ўзбекистон Республикаси хукумати мустақилликка эришган дастлабки кунларидан бошлаб қишлоқ хўжалиги соҳасини ислоҳ қилиш бўйича кенг қамровли ишлар олиб борди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг

2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон Фармони билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси”да қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантириш бўйича бир қатор вазифалар белгиланди. Қишлоқ хўжалигида таркибий ўзгаришларни чуқурлаштириш орқали ишлаб чиқаришни изчил ривожлантириш, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари, қайта ишлаш саноатини хом-ашё базаси билан узлуксиз таъминлаш орқали мамлакатимиз озиқ-овқат хавфсизлигини янада мустаҳкамлаш, экологик тоза маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш, аграр секторнинг экспорт салоҳиятини сезиларли даражада ошириш истиқболда амалга оширилиши кўзда тутилган энг муҳим вазифалардан саналади.

Биринчи навбатда, 2016-2020 йилларда пахта хом-ашёси етиштириладиган майдонларни 170,5 минг ва сұғориладиган ғалла майдонларини 50 минг гектарга қисқартириш ҳисобидан картошка майдонини 36 минг, сабзавотлар майдонини 91 минг, интенсив боғлар майдонини 18 минг, озуқа экинларини 50,3 минг, мойли экинларни 14 минг ва узумзорларни 11,2 минг гектарга кенгайтирилиши билан боғлиқ экин майдонларини янада оптималлаштириш ишлари амалга оширилди. Шу билан бир қаторда экинларга ишлов беришнинг илғор агротехнологияларини, юқори унумдорликка эга техника ва машиналарни ҳамда сұғоришнинг замонавий усусларини қўллаш натижасида самарали ишлар кўзда тутилмоқда [2, Б.130.]

Шу ўринда таъкидлаш лозимки, Республикаизда қишлоқ хўжалигини янада такомиллаштириш мақсадида Президент Ш.Мирзиёев 2020-2030 йилларда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари бўйича муҳим вазифаларни белгилаб берди. Юртимиизда олиб борилаётган ислоҳотлар шуни кўрсатадики, кейинги йилларда мамлакатимиз қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш, хусусан, соҳада давлат бошқаруви тизимини такомиллаштириш, бозор муносабатларини кенг жорий қилиш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчи, қайта ишловчи ва сотувчи субъектлар ўртасидаги муносабатларнинг ҳуқуқий асосини мустаҳкамлаш, соҳага инвестицияларни жалб қилиш, ресурстежамкор технологияларни жорий этиш ҳамда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчilarни замонавий техникалар билан таъминлаш борасида муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Қишлоқ хўжалиги жараёнларида механизациялашнинг жорий этилиши деҳқончилик тизимининг ҳар томонлама ривожланишига асос бўлади. Шунинг учун Республикаиз мустақилликка эришган биринчи кундан бошлаб, сезиларли даражада тараққий этаётган республика агросаноатининг барча йўналишларини, айниқса қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг энг замонавий, мукаммал қишлоқ хўжалиги техникалари билан таъминлаш учун хорижий давлатларнинг илғор фирмалари билан ҳамкорликда қишлоқ хўжалиги техникаларини мамлакатимизда ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Шу билан бирга, давлатимиз томонидан фермер хўжаликларига техникалардан фойдаланишининг янги йўналишларини яратиб берилганлиги, яъни ўзининг шахсий техникасидан ҳамда бошқа корхона ва ташкилотларнинг техникаларидан шартнома асосида ёки ижарага олиб фойдаланиш имкониятлари борлигини алоҳида кўрсатиб ўтиш мумкин.

Таъкидлаш лозимки, қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларини механизациялаштириш халқ фаровонлигини оширишда энг муҳим йўналишларидан бири бўлиб ҳисобланади. Ўзбекистон Республикаси Президенти

Ш.Мирзиёвнинг 2019 йил 4 апрель куни «Аграр секторни қишлоқ хўжалиги техникалари билан ўз вақтида таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ги қарори қабул қилинди. Президентимиз ташаббуслари билан қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш бўйича янги техника ва технологияларни жорий этилиши соҳада ижобий ўзгаришларга олиб келмоқда.

Қишлоқ хўжалигини модернизация қилишда тармоқни юқори унумли техника ва технологиялар билан таъминлашнинг аҳамияти беқиёсдир. Кейинги йилларда қишлоқ хўжалигида фойдаланиб келинаётган ҳайдов ва чопиқ тракторлари ҳамда қишлоқ хўжалиги машиналарининг катта қисми эскириб, ўз хизмат муддатини ўтаб бўлгани сир эмас. Шунингдек, бундай техникаларнинг иш унуми, ёқилғи сарфлаш меъёри замонавий талабларга жавоб бермаслиги оқибатида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг ишлаб чиқариш таннахи ошиб кетмоқда. Шу муносабат билан қишлоқ хўжалигига юқори унумли, замонавий ва ресурс тежайдиган техникаларни жалб этиш, бу борада аввало чет элнинг етакчи компаниялари билан ҳамкорликни мустаҳкамлаш талаб этилади. Жумладан, Германиянинг “Класс” компанияси билан замонавий, иш унуми юқори бўлган тракторлар, ғалла ўриш комбайнлари ва бошқа қишлоқ хўжалиги техникасини ишлаб чиқариш бўйича ҳамкорликни янада кенгайтиришга жиддий эътибор қаратилмоқда.

Андижон вилоятида ҳам қишлоқ хўжалиги техникаларини янгилаш бўйича мақсадли тадбирлар натижасида 2006-2016 йилларда 83 та ҳайдов трактори, 259 та чопиқ трактори, 127 та юқ ташувчи трактор, 26 та мини трактор, 47 та плуг, 394 та пуркагич, 293 та прицеп, 354 та культиватор, 78 та комбайн, 2 та экскаватор ва бошқа юқори унумли техникалар харид қилинди. Бу эса ўз навбатида қишлоқ хўжалиги жараёнларида механизациялашнинг тўғри ташкил этилганидан далолатdir [3]. Шуниси эътиборлики, мустақиллик йилларида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг ўсиши интенсив омиллар эвазига, яъни ҳосилдорликнинг ошиши ҳисобидан юз берган.

Республика қишлоқ хўжалигига интенсив равишда самарадорликка эришиш борасида Республика ҳукумати томонидан туб ижобий чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу борада айниқса кластер тизимини жорий этилиши энг муҳим омиллардан бири бўлди. Зеро, қишлоқ хўжалигини саноат билан уйғунлиқда ривожлантириш, илғор хорижий технологиилар, техника ва механизмларни қўллаш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини тайёр маҳсулотларни тайёр маҳсулот сифатида ички ва ташқи бозорда реализация қилишга эришилади. Бу мақсадларда эса 2021 йилда Республика қишлоқ хўжалигини ривожлантириш учун 600 млн. Доллар маблағларни ажратилиши фикримизнинг далилидир [4, Б.3].

Хулоса қилиб шуни таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон, хусусан, Андижон вилояти ижтимоий ҳаётининг кўплаб соҳаларида ривожлантиришда, айниқса глобаллашув, озиқ-овқат хавфсизлиги масаласини ижобий ҳал этилишида қишлоқ хўжалигининг аҳамияти ортиб бораётган бир шароитда унинг иқтисодий тараққиётида механизациялаш муҳим омиллардан бири ҳисобланади. Бу эса ўз навбатида қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлиги маълум маънода вилоятда шаклланган юқори унумли техника ҳамда технологияларни ўзида акс эттиради. Чунки экинлар ҳосилдорлигига мавжуд омиллар, шарт-шароитлар таъсир

кўрсатади. Унинг асосида қишлоқ хўжалигини истиқболда модернизациялаш техника, илғор технологиялар билан чамбарчас боғлиқдир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Шамсутдинов Р., Мўминов Х. Ўзбекистон тарихи.-Тошкент: Шарқ, 2019.
2. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили”да амалга оширишга оид Давлат дастурини ўрганиш бўйича илмий-услубий рисола. –Тошкент: Маънавият, 2017.
3. Андижон вилояти қишлоқ хўжалиги бошқармаси қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш бўлимининг жорий архиви жамғармаси материалларидан.
4. Халқ сўзи газетаси, 2020 йил 30 декабрь. №276